

**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

Кафедра овочівництва і закритого ґрунту

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

з підготовки випускного курсового проєкту
спеціальності «203 Садівництво та виноградарство»

КИЇВ 2022

УДК 632.51

Викладені вимоги щодо формування мети, завдань, теми, організації виконання, структури тексту, оформлення та порядку захисту випускного курсового проєкту освітнього ступеня «Бакалавр спеціальності «203 Садівництво та виноградарство».

Розроблено для студентів освітнього ступеня «Бакалавр» та для викладачів – керівників курсових проєктів

Рекомендовано вченою радою агробіологічного факультету НУБіП України.

Автор: В.Б. Кутовенко – кандидати сільськогосподарських наук, доцент кафедри овочівництва і закритого ґрунту НУБіП України.

Рецензенти: канд. с.-г. наук, доцент О.М. Цизь, канд. с.-г. наук, доцент Н.В. Шевчук

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з підготовки випускного курсового проєкту
спеціальності «203 Садівництво та виноградарство»

Підписано до друку

Формат 60 x 84

Ум. др. арк., 2,0

Наклад 20 пр.

Видавництво: редакційно-видавничий відділ НУБіП України

Вул.. Героїв Оборони, 12, м. Київ, 03041

ЗМІСТ

1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ І ВИМОГИ	4
2	МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИПУСКНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	5
3	ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ТА ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	6
4	ТЕМАТИКА КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	6
5	СТРУКТУРА І ЗМІСТ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	7
6	ВИВЧЕННЯ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ТЕМОЮ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ	12
7	ЗБИРАННЯ МАТЕРІАЛУ, ЙОГО ОБРОБКА ТА ВИКЛАДЕННЯ ЗМІСТУ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ	12
8	ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ	13
9	ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО ЗАХИСТУ ВИПУСКНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ	19
	СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	22
	ДОДАТКИ	23

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ І ВИМОГИ

Завершальним етапом навчання з підготовки фахівців освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю «203 Садівництво та виноградарство» є підготовка випускного курсового проєкту та його захист.

Випускний курсовий проєкт – це самостійна творча праця аналітичного чи розрахункового характеру, виконана після виробничої практики на інформативних матеріалах виробництва в галузі овочівництва відкритого чи закритого ґрунту в конкретному підприємстві різної форми власності із застосуванням одержаних за період навчання знань.

Випускний курсовий проєкт покликаний засвідчити рівень професійної – теоретичної та технологічної підготовки випускника, його здатність виконувати професійні виробничі функції та стандартні завдання фахової дальності. У випадку, якщо студент володіє інформацією про проведену ним експериментальну науково – дослідну роботу, він може використати її для підтвердження і пояснення результатів виробничої діяльності господарства – місця його практики.

До виконання випускного проєкту допускаються студенти, які повністю виконали навчальний план.

Загальний обсяг роботи повинен становити 15 – 20 сторінок машинописного тексту. До вказаного обсягу входить інформаційний матеріал (таблиці, графіки, діаграми) і пояснення до нього (пояснювальна записка). Окрім того, можливі додатки, покликані доповнити основний текст.

Позитивна оцінка з Державного кваліфікаційного іспиту та успішний захист курсового проєкту є підставою для присвоєння випускникові освітнього - ступеня «Бакалавр» з видачею йому диплома державного зразка.

Випускний курсовий проєкт повинен відповідати наступним вимогам:

- робота має бути актуальна для виробництва;
- відповідність інформації реальним умовам виробництва з аналітичною оцінкою відповідності фактичних технологій;

- наявність наукового пояснення описаним у роботі явищам, процесам, у т. ч. і одержаних автором;
- логічність узагальнень та висновків, переконливість аргументації на підставі використання математичних критеріїв;
- обґрунтування практичних рекомендацій виробництву;
- лаконічність формулювань у тексті;
- виконаний українською мовою.

За достовірність інформації у випускному курсовому проєкті, зроблені висновки та рекомендації відповідає її автор.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИПУСКНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

Мета виконання випускного проєкту – систематизація набутих за період навчання у вузі знань та засвідчення навичок щодо кваліфікованої оцінки фактичних технологій у галузі овочівництва відкритого і закритого ґрунту та вирішення завдань стандартного характеру відповідно до професійного спрямування, пов'язаних з впровадженням рекомендованих технологій у виробництво.

Основні завдання випускного проєкту:

- розвиток навичок самостійної роботи, закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань;
- набуття вмінь систематизувати та аналізувати літературу з питань, що вивчаються;
- набуття вмінь формулювати завдання та вибирати методи його виконання і шляхи реалізації їх у конкретних виробничих умовах;
- демонстрація навичок і володіння методикою господарської, екологічної та економічної оцінки технології в овочівництві відкритого і закритого ґрунту.

3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ ТА ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОГО КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

Основними етапами підготовки та виконання випускного курсового проекту є:

- вибір теми та її затвердження;
- розробка завдання та складання поетапного плану виконання роботи;
- опрацювання літературних джерел;
- збирання фактичного матеріалу під час виробничої практики;
- обробка матеріалу із застосуванням сучасних методів статистичного аналізу;
- написання першого варіанту тексту роботи, подання його на ознайомлення керівнику;
- усунення недоліків, написання остаточного варіанту тексту, оформлення роботи;
- отримання відгуку керівника;
- подання зброшурованої у твердій палітурці завершеної роботи на кафедру;
- внутрішнє рецензування роботи;
- попередній захист випускного проекту на засіданні кафедри;
- подання електронної версії роботи для перевірки на плагіат;
- захист роботи на засіданні екзаменаційної комісії.

4. ТЕМАТИКА ВИПУСКНИХ ПРОЄКТІВ

Конкретні теми випускних проєктів визначаються на засіданні колективом кафедри на підставі навчальних програм і тематики науково – дослідних робіт. У назві конкретизованої теми вказують овочеву культуру, яку обрано для аналізу її технології вирощування, і назву господарства.

Об'єктом вивчення чи аналізу в процесі виконання проєкту є технологія вирощування конкретної овочевої культури чи грибів. Подану кафедрою тематику випускних проєктів розглядає і затверджує вчена рада факультету. Студентові надається право самостійного обрання теми випускного проєкту,

узгодивши цей вибір з керівником. Тема випускного проєкту студента за його особистою письмовою заявою і поданням кафедри овочівництва і закритого ґрунту затверджується на третьому курсі наказом ректора вузу.

Враховуючи специфіку об'єктів вивчення в навчальному процесі, виконання науково дослідної роботи кафедрою овочівництва і закритого ґрунту, тематика випускного проєкту бакалаврів може бути присвячена поглибленому вивченню і розв'язанню наступних питань у межах узагальненої теми:

- оцінювання прийомів (заходів), направлених на вдосконалення технологій вирощування овочевих культур для одержання високої врожайності та екологічно безпечної продукції;

- господарсько-біологічна оцінка сортів (або гетерозисних гібридів), видів овочевих культур з метою виділення найбільш придатних для вирощування в умовах певної місцевості;

- інтродукція малопоширених видів овочевих рослин з метою виділення найбільш придатних для вирощування в умовах певної місцевості;

- оптимізація агротехнічних прийомів вирощування овочевої продукції у телицях різних типів;

- дослідження технологічних аспектів вирощування квіткових рослин у спорудах закритого ґрунту;

- вивчення особливостей культивування їстівних грибів залежно від умов вирощування та елементів технології;

- експериментальне дослідження особливостей їстівних та лікарських грибів у лабораторних умовах.

5. СТРУКТУРА І ЗМІСТ ВИПУСКНОГО ПРОЄКТУ

Випускний проєкт бакалавра зі спеціальності «203 Садівництво та виноградарство» складається з тексту (пояснення) та інформаційного матеріалу (таблиць, графіків, додатків).

Структура й зміст випускної роботи, співвідношення розділів визначаються її темою і містять:

- картку випускної роботи – 1 ст.
- титульний аркуш – 1 ст.
- завдання на виконання роботи – 1 ст.
- зміст – 1 ст.
- перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності) – 1 ст.
- реферат– 1 ст.
- вступ (актуальність теми досліджень, огляд літератури) – 5-6 ст.
- умови та методика проведення досліджень – 2-3 ст.
- результати досліджень та їх аналіз – 5-6 ст.
- висновки – 1 ст.
- пропозиції виробництву – 1 ст.
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

У картці випускної роботи (додаток А) розміщується така інформація: код кафедри (05.06); літери ВП – випускний проєкт; номер та дата підписаного ректором університету наказу про затвердження тем випускних проєктів; порядковий номер студента в наказі про затвердження тем випускних проєктів; літери ПЗ – пояснювальна записка.

Титульний аркуш (додаток Б) містить повну назву університету, факультету, кафедри, тему випускного проєкту, код і назву спеціальності, прізвище та ініціали автора, прізвище, ініціали керівника та його науковий ступінь і вчене звання, відомості щодо допуску завідувачем випускової кафедри роботи до захисту, календарний рік захисту.

Завдання на виконання проєкту складається керівником випускної роботи відповідно до обраної студентом теми, затверджується завідувачем кафедри і видається студенту перед його від'їздом на виробничу практику. У завданні повністю вказують: назву вищого закладу освіти і факультету, шифр і назву спеціальності, назву кафедри, тему випускної роботи, номер наказу ректора про затвердження теми і його дату, термін подачі студентом завершеного

випускного проєкту на кафедрі, вихідні дані до випускного проєкту, зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно опрацювати), перелік графіків і таблиць. Підписують завдання керівник випускного проєкту і студент – випускник. Затверджує завдання завідувач кафедрою. Зразок оформлення завдання наведено в додатку В.

Зміст подається на початку випускного проєкту і містить найменування та номери перших сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подають у випускному проєкті окремим списком перед вступом, якщо вжито специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо. Перелік друкують двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять скорочення, справа – їх детальне розшифрування. Якщо у випускному проєкті вжиті спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні (у зносках до тексту).

Реферат – це скорочений виклад змісту випускного проєкту з основними його положеннями і висновками. Він містить: відомості про обсяг випускного проєкту (кількість аркушів, графіків, таблиць, додатків), текст реферату, перелік ключових слів. Текст реферату відображає подану в роботі інформацію в такій послідовності: тема, об'єкт вивчення, мета роботи, використані методи (аналітичний, розрахунковий чи експериментальний), оцінка господарської та економічної ефективності технологій, пропозиції щодо використання результатів роботи.

Реферат має обсяг не більше однієї сторінки стислого викладу інформації з використанням стандартних термінів. Завершується реферат переліком 5 – 15 ключових слів (словосполучень), надрукованих великими літерами у називному відмінку через коми. Вони є визначальними для розкриття суті випускного проєкту.

У вступі потрібно стисло охарактеризувати актуальність і сучасний стан вивчення обраної теми випускного проєкту, мету та зміст поставлених завдань, визначається об'єкт досліджень, зазначається метод чи методи досліджень, за наявності зазначається участь студента у науковій роботі (конкурси наукових робіт), участь у наукових конференціях, науковому гуртку та виконанні науково-дослідних тем випускаючою кафедрою, окреслюються положення, винесені на захист.

Основна частина випускного проєкту складається з розділів, які, в свою чергу, можуть поділятися на підрозділи, пункти, підпункти. Кожен розділ потрібно починати з нової сторінки.

У вступі розкриваються основні теоретичні положення, проблеми, що існують стосовно питань, які досліджуються, огляд літератури. Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 5-6 сторінок.

У методиці проведення досліджень обґрунтовується вибір напряму досліджень, наводяться методи вирішення задач, розробляється загальна методика проведення дослідження.

У експериментальному розділі наводяться результати досліджень із зазначенням нового, що вносить автор у розробку проблеми. Оцінюється повнота вирішення поставлених задач, достовірність отриманих результатів (характеристик, параметрів), порівняння їх з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних авторів. Обробка отриманої інформації виконується з використанням прикладного програмного забезпечення (Excel, статистичні пакети тощо).

За результатами дослідження в кінці кожного підрозділу необхідно зробити короткі висновки в контексті завдань, які розглядалися.

У висновках повинні знайти відображення відповіді на поставлені у випускному проєкті окремі завдання, а також думка про досягнення мети в цілому випускним проєктом. Висновки повинні логічно впливати з основних положень випускного проєкту.

Список використаних джерел має містити лише ті джерела, на які є посилання у тексті випускного проєкту. До їх складу включаються назви

законодавчих та інших нормативних документів, наукових статей (у т. ч. наявні публікації результатів дослідження студента) та практичних публікацій, монографій, підручників, навчальних посібників, веб-сайтів, інформацією яких користувалися під час роботи. Джерела, видані українською і російською мовами, розміщують у списку мовою оригіналу за літерами українського алфавіту. Джерела, видані іншими мовами, розміщують після джерел, виданих українською і російською мовами в порядку букв латинського алфавіту. Порядкові номери в списку літератури записують арабськими цифрами.

Список використаних джерел має оформлюватися з дотриманням вимог чинного ДСТУ (ГОСТ 7.1:2006).

За необхідності випускний проєкт може містити додатки. У додатках подають інформацію, що доповнює текст випускного проєкту: графіки, матеріали, алгоритми і програми, розрахунки, таблиці тощо. Додаток має заголовок і загальну з текстом роботи наскрізну нумерацію сторінок. Додатки позначають послідовно великими літерами українського алфавіту, на які роблять посилання в тексті роботи.

Для завершення підготовки випускного проєкту студентам надається час згідно із затвердженим графіком освітнього процесу.

6. ВИВЧЕННЯ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ ЗА ТЕМОЮ ВИПУСКНОГО ПРОЄКТУ

Роботу з літературою потрібно починати зі складання правильного та повного списку підручників, навчальних посібників, монографій, іншої навчальної та наукової літератури з посиланнями на джерело. Під час складання бібліографії необхідно фіксувати бібліотечні шифри кожного джерела, щоб не витратити часу на повторний пошук.

Вивчення літератури – це активний процес творчого засвоєння матеріалу для вирішення завдань, поставлених у роботі. Результати опрацювання літературного джерела необхідно зафіксувати у вигляді короткого викладення його змісту (виписки цитат, формул із посиланнями на сторінки, на яких вони наведені у літературі).

Для кожної публікації необхідно зазначати прізвище, ім'я, по батькові автора, її назву, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок (якщо використана журнальна стаття, то вказати назву журналу, рік видання та номер, сторінки, на яких опублікована стаття в даному номері). Виписки із літературних джерел мають бути короткими і чітко сформульованими.

Працюючи над літературою, необхідно:

- з'ясувати значення термінів та незнайомих слів;
- виділити основне у прочитаному;
- визначити питання, що виникають під час роботи, для подальшого з'ясування їх суті.

7. ЗБИРАННЯ МАТЕРІАЛУ, ЙОГО ОБРОБКА ТА ВИКЛАДЕННЯ ЗМІСТУ ВИПУСКНОГО ПРОЄКТУ

Збирання, накопичення та систематизацію теоретичного й практичного матеріалу студент здійснює під час навчання та проходження виробничої практики. На практиці студент денної форми навчання ґрунтовно знайомиться з об'єктом дослідження, вивчає організаційні, технологічні та економічні особливості процесу виробництва.

Спочатку систематизований матеріал групується в певні параграфи, розділи, складається детальний план викладення зібраних та опрацьованих даних, будуються аналітичні таблиці; готується необхідний графічний матеріал.

Далі формулюються висновки і пропозиції, що впливають із основного змісту роботи, оцінюється можливість їх упровадження в практику роботи підприємств.

Насамкінець здійснюється редагування змісту випускного проєкту, уточнюються форма і зміст аналітичних таблиць та графічного матеріалу. Зміст випускного проєкту повинен відповідати назві підрозділів і пунктів, викладатись у логічній послідовності, конкретно; на сторінках тексту необхідно виділяти окремі абзаци в межах допустимих норм.

8. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНИХ ПРОЄКТІВ

Загальні вимоги. Текст випускного проєкту друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм), через півтора інтервали – з використанням шрифту текстового редактора Word – Times New Roman, 14-й кегль з дотриманням таких відступів від краю сторінки: лівий – 30 мм, верхній, нижній – 20 мм, правий – 10 мм.

Під час оформлення випускного проєкту необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення впродовж усього документу.

Прізвища, назви підприємств, установ, організацій у випускному проєкті наводяться мовою оригіналу.

Скорочення слів і словосполучень виконуються відповідно до чинних стандартів з бібліотечної і видавничої справи.

Заголовки структурних частин випускної роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП, «РОЗДІЛ, «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкуються великими літерами симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовку не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці у підбір тексту. У кінці надрукованого таким чином заголовку ставиться крапка. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом має дорівнювати 2-3 інтервалам (6-9 мм).

Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту та дорівнювати п'яти знакам.

Кожну структурну частину випускного проєкту починають з нової сторінки.

Мова і стиль. Випускний проєкт повинен виконуватися державною мовою. Стиль оформлення проєкту визначається такими особливостями:

- формально-логічний спосіб викладення матеріалу, наявність міркувань, що сприяють обґрунтуванню основних висновків дослідження;
- змістова завершеність, цілісність та зв'язність думок;
- цілеспрямованість, відсутність емоційного забарвлення тексту;
- об'єктивність викладу, змістова точність, стислість, ясність;
- необхідність використання спеціальної термінології.

Завдяки спеціальним термінам досягається можливість в короткій формі давати розгорнуті визначення та характеристики наукових фактів, понять, процесів, явищ. Потрібно уважно підходити до вибору наукових термінів та визначень, посилаючись при цьому на авторитетні джерела (монографії, підручники, довідкові та нормативні видання тощо).

Щоб уникнути суб'єктивних суджень й акцентувати основну увагу на предметі висловлювання, в тексті застосовують переважно виклад від третьої особи (“...автор 19 рекомендує”) або від першої особи множини (“...на нашу думку”, “...зазначимо, що”), часто використовують безіменну форму подачі інформації (“...як було зазначено”).

Текст випускного проєкту необхідно старанно вчитати та перевірити на наявність помилок.

Написання числівників. Прості кількісні числівники, якщо при них немає одиниць виміру, пишуться словами (п'ять плодів, п'ять діб). Складні числівники пишуться цифрами, за винятком тих, якими починається абзац. Числа із скороченим позначенням одиниць вимірювання пишуться цифрами (24 кг, 125 грн.). При перерахуванні однорідних чисел (величин, відношень) скорочена назва одиниць вимірювання ставиться після останньої цифри. Числівники, які входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрою (наприклад, 30 відсотковий обсяг).

При перерахуванні кількох порядкових числівників відмінкове закінчення ставиться тільки один раз після останнього числівника, наприклад, продукція 1 та 2-го сорту. Після порядкових числівників, позначених арабськими цифрами, якщо вони стоять після іменника, до якого відносяться, відмінкові закінчення не ставляться, наприклад, у розділі 3, на рис. 2. Так само без відмінкових

закінчень записуються порядкові числівники римськими цифрами для позначення порядкових номерів століть, кварталів, томів видань тощо. Наприклад, XX століття, а не XX-е століття.

Дробові числа рекомендовано наводити у вигляді десяткових дробів. За неможливості виразити значення у вигляді десяткового дроби допускається запис у вигляді звичайного дроби в один рядок через похилу риску, наприклад, $5/32$.

Нумерація. Сторінки нумеруються арабськими цифрами, з дотриманням наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляється при комп'ютерному друці випускної роботи у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Титульна картка є першою сторінкою випускного проєкту, але номер сторінки на ній не проставляється.

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти випускного проєкту нумеруються арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті випускного проєкту та позначатися цифрами без крапки, номер ставиться після слова «РОЗДІЛ». Заголовок розділу друкується з нового рядка.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремленого крапкою. У кінці номера підрозділу ставиться крапка, наприклад «1.1. (перший підрозділ першого розділу). Потім у тому ж рядку наводиться заголовок підрозділу.

Пункти нумеруються у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставиться крапка. У кінці номера ставиться крапка, наприклад, «2.3.2.», потім у тому ж рядку розміщується заголовок пункту.

Такі структурні частини випускної роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Всі сторінки, на яких розміщені зазначені структурні частини випускної роботи, нумеруються звичайним чином. Не нумеруються лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП».

Ілюстрації. Ілюстрації (рисунки, схеми, графіки, карти, тощо) розміщуються безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше або у додатках.

На всі ілюстрації мають бути зроблені посилання в тексті пояснювальної записки. Якщо ілюстрація створена не автором випускного проєкту, необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства про авторські права.

Креслення, рисунки, схеми, графіки, діаграми повинні відповідати вимогам стандартів «Системи конструкторської документації», «Системи проектної документації для будівництва» та ін.

Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією. Ілюстрації позначаються словом «Рис.» і нумеруються послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 3.1. (перший рисунок третього розділу).

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, оформлюється у вигляді таблиць. Таблицю розташовують безпосередньо після тексту, у якому вона наведена вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті випускного проєкту. Нумерація таблиць здійснюється в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, наприклад, «Таблиця 2.1».

Таблиця повинна мати назву, котра розміщується над нею та друкується симетрично до тексту. Назва та слово «Таблиця» починаються з великих літер. Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під іншою або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, при чому її шапка та боковик повторюється у кожній частині таблиці.

При поділі таблиці на частини допускається її шапку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці. Слово «Таблиця __» вказують один раз

справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці __» із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуться з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставляться. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм.

Цитування та посилання на використані літературні джерела. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору потрібно наводити цитати. Необхідно точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

- а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання;
- б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту;
- в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Посилання в тексті випускної роботи на джерела зазначається у кінці речення згідно з їхнім переліком у квадратних дужках, наприклад: «...у роботах [1-7]...». Якщо використовуються відомості, матеріали з підручників, монографій, статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на які є посилання у випускній роботі. Наприклад: «... [26, с. 37].»

Скорочення слів. Всі слова у випускному проєкті потрібно писати повністю. Скорочення слів проводиться згідно ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила».

У випускному проєкті допускаються лише загальноприйняті скорочення:

а) після перерахування (наприклад: та інше – та ін.; і так далі – і т.д.; і тому подібне – і т.п.);

б) при посиланнях (наприклад: дивись – див.; рисунок – рис.; таблиця – табл.); в) при позначенні цифрами століть і років, одиниць виміру (наприклад: рік – р.; роки – рр.; тисяч гривень – тис. грн.); г) загальноприйняті літерні аббревіатури (наприклад: США, СОТ, ЄС).

Не рекомендується скорочувати слова «наприклад», «формула» і т.д. Інші скорочення та літерні аббревіатури, що наводяться у випускній роботі при першому згадуванні автором вказуються у круглих дужках після повного найменування та узагальнюються у переліку умовних позначень, який подається перед вступом.

Переліки. У тексті роботи можуть бути наведені переліки, що складаються як із закінчених, так і незакінчених фраз. Якщо перелік складається з окремих слів (або невеликих фраз без розділових знаків), вони пишуться в підбір з іншим текстом і відокремлюються один від одного комою.

Приклад: Впродовж вегетаційного періоду проводили фенологічні спостереження: початок сходів, масові сходи, появу третього листка, технічну стиглість.

Якщо перелік складається із розгорнутих фраз із власними розділовими знаками, то перед кожною позицією переліку потрібно ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс. Такі переліки подають з малої літери з абзацного відступу. Після кожного з пунктів переліку ставиться крапка з комою, а після останнього – крапка.

Приклад: Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

- вивчити особливості проходження фенологічних фаз росту і рослин залежно від схем сівби;
- визначити господарсько-цінні ознаки рослин залежно від схем сівби;
- визначити економічну ефективність вирощування.

Коли елементи переліку є закінченими фразами, їх пишуть з абзацними відступами, починаються з великих літер і відокремлюють один від іншого крапкою.

Список використаних джерел. Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць. Зокрема потрібну інформацію можна одержати з таких стандартів: ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 “Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання”, ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 “Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання”, ДСТУ 3582:2013 “Інформація та документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила, ГОСТ 7.12-93 “СИБИД. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила”,

Додатки. Додатки оформлюються як продовження випускної роботи на наступних її сторінках та розміщуються у порядку появи і посилань у тексті випускної роботи.

Кожен додаток починають з нової сторінки, додатки повинні мати заголовки, надруковані угорі малими літерами з першої великої симетрично стосовно тексту сторінки. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки необхідно позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Один додаток позначається як додаток А. Нумерація додатків здійснюється в межах кожного розділу.

Наприклад, додатки до першого розділу: А.1, А.2 і т. ін.; додатки до другого розділу: Б.1, Б.2, Б.3 і т. ін.; додатки до третього розділу: В.1, В.2, В.3 і т. ін. У разі посилання у тексті на додатки, вказується їх номер, наприклад додаток А.1.

9. ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДО ЗАХИСТУ ВИПУСКНОГО ПРОЄКТУ

Основна мета презентації – забезпечення стислого та наочного подання основних результатів випускного проєкту. Її створення вирішує такі завдання:

- розробити короткий анотований конспект свого виступу;
- викласти результати досліджень та їх основні положення.

Презентацію до випускного проєкту рекомендується виконувати за допомогою програмного забезпечення MS POWERPOINT.

Структура презентації:

-1-й слайд – тема випускного проєкту, прізвище доповідача та керівника, рік захисту;

- 2-й слайд – актуальність теми випускного проєкту та проблема дослідження;

- 3-й слайд – головна мета та задачі випускного проєкту.

- 4-й слайд – методика проведення досліджень.

На наступних слайдах відображається опис даних, які отримані в дослідженні, їх статистичне обґрунтування, в тому числі з використанням комп'ютерних програм. На останніх одному-двох слайдах відображаються загальні висновки результатів випускної роботи.

Кількість окремих слайдів презентації залежить від особливостей доповіді студента.

При розробці презентації рекомендується дотримуватися таких вимог:

– тривалість доповіді 7-10 хв.;

– рекомендована кількість слайдів 10-15;

– текстовий матеріал подається у схемах та організаційних діаграмах, числовий – у таблицях або діаграмах (графік – демонстрація змін у часі, діаграма – демонстрація відношення частини до цілого, гістограма – демонстрація порівнянь);

– матеріал має бути підкріплений графічними зображеннями,

– дотримана логіка викладання та грамотність;

– доповідь студента доповнює інформацію на слайді, а не дублює її;

– ефекти анімації не заважають сприйняттю, а акцентують увагу на потрібних моментах доповіді;

– текст легко читається (мінімальний розмір шрифту 20, напівжирний);

– фон, колір тексту та діаграм пасують і відповідають правилу 3 основних кольорів та їх відтінків;

– шаблон оформлення однаковий для всіх слайдів презентації; – дотримується контраст між текстом, фоном і графікою.

Презентація повинна бути виконана на день попереднього захисту випускного проєкту на кафедрі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барабаш О.Ю. Овочівництво / О.Ю. Барабаш. – К.:Вища школа, 1994. – 374 с.
2. Барабаш О.Ю. Розсада овочевих культур / О.Ю. Барабаш, В.В. Хареба, С.Т. Гутиря. – К.: Вища школа, 2002. – 55 с.
3. Барабаш О.Ю. Біологічні основи овочівництва / О.Ю. Барабаш, Л.К. Тараненко, З.Д. Сич. – К.: Арістей, 2005. – 347 с.
4. Барабаш О.Ю. Все про городництво / О.Ю. Барабаш, П.С. Семенчук. – К.: Вирій, 2000. – 285с.
5. Барабаш О.Ю. Технологія виробництва овочів і плодів / О.Ю. Барабаш, А.П. Учакін, О.М. Цизь та ін.: [під ред. О.Ю. Барабаша]. – К.: Вища шк., 2004. – 431 с.
6. Болотських О.С. Овочівництво: Екологічно адаптовані технології вирощування. – Харків, 1999. – 121 с.
7. Болотских А.С. Настольная книга овощевода/ А.С. Болотских. – Харьков: Фолио, 2005. – 487 с.
8. Вавилов Н.И. Проблемы происхождения, географии, генетики, селекции растений, растениеводства и агрономии: Избранные труды в 5-ти томах. Т.5 /Н.И. Вавилов. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1959. – 786 с.
9. Вехов В. Н., Гуванов И. А., Лебедева Г. Ф. Культурные растения СССР. – М.: Мысль, 1978. – 334 с.
10. Гіль Л.С., Пашковський А.І., Суліма Л.Т. Сучасні технології відкритого і закритого ґрунту. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 362 с.
11. Гордієнко Г. Історія культурних рослин / Г. Гордієнко. – Мюнхен, 1970. – 388 с.

12. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні [Електронний ресурс] режим доступу: www.sops.gov.ua
13. Довідковий матеріал з овочівництва / [З.Д. Сич, О.Я. Жук, І.М. Бобось, В.Б. Кутовенко та ін.]. – К.: НУБіП України. – 2011. – 180 с.
14. Кутовенко В.Б. Сучасні технології вирощування овочевих культур / Кутовенко В.Б., Міхаліна І.Г., Гонтар В.Т. – Вінниця Нілан ЛТД, 2013. – С. 198-210.
15. Кутовенко В.Б. Прогресивні технології овочівництва відкритого і закритого ґрунту / Кутовенко В.Б., Шеметун О.В., Гаврись І.Л. – К.:Компринт, 2018. – С. 221.
16. Лихацький В.І., Бургарт Ю.Є., Касянович В.Д. Овочівництво. –К.: Урожай, 1996. – Ч.2 – 359 с.
17. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / За ред. Г.Л.Бондаренка, К.І.Яковенка. – Харків: Основа, 2000. – 369 с.
18. Носаль М.А., Носаль І.М. Лікарські рослини і способи застосування в народі/ М.А Носаль., І.М. Носаль – Nterlesku. Київ,2013 -324 с.
19. Овочівництво в 2 ч. Ч.1: Теоретичні основи овочівництва і культивацийні споруди / В.І. Лихацький, Ю.Є. Бургарт, В.Д. Васянович: За ред. В.І. Лихацького – К.:Урожай, 1996. – 304 с.
20. Пантиєлев Я.Х. Азбука овошєвода. – М.: Колос, 1992. – 384 с.
21. Товстуха Є.С. Фітотерапія. – К.: Здоров'я, 1990.- С. 133.

ДОДАТОК А

ВИПУСКНИЙ КУРСОВИЙ ПРОЄКТ

05.06 –ВР. 825 «С» 2021.01.17. 099 ПЗ

ІВАНОВА ОЛЕГА ВІКТОРОВИЧА

2022 р.

ДОДАТОК Б

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Агробіологічний факультет**

«ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ»

**Завідувач кафедри овочівництва і
закритого ґрунту**

Федосій І.О., к.с.-г.н., доцент

(підпис)

«_____» _____ 2022 р.

ВИПУСКНИЙ КУРСОВИЙ ПРОЄКТ

на тему:«»

Спеціальність «203 Садівництво та виноградарство»

Керівник випускної
бакалаврської роботи,

_____ (ПІБ)

Виконав

_____ Іванов О.В.

ДОДАТОК В

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
АГРОБІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

овочівництва і закритого ґрунту

доц. к. с.-г. наук _____ Федосій І.О

«_____» _____ 2019 року

ЗАВДАННЯ

до виконання випускного курсового проєкту студенту

Іванову Олегу Вікторовичу

Спеціальність «203 Садівництво та виноградарство»

Тема випускного курсового проєкту: _____

затверджена наказом ректора НУБіП України від “__” _____ 2021р. №__

Термін подання завершеної роботи на кафедру _____

Вихідні дані до випускного курсового проєкту: _____

Перелік питань, які потрібно розробити: _____

Перелік графічних документів (за потреби) _____

Дата видачі завдання «__» лютого 2021 р.

Керівник випускної бакалаврської роботи _____ (ПІБ)

Завдання прийняв до виконання _____ Іванов О.В.